

Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů!

„Přijď hned po práci do hospody na Vodičkově! Potkal jsem na ulici Ginsberga. Sedíme tady a čekáme na tebe.“ Inka Machulková přišla a s Allenem Ginsbergem si pak povídali a popíjeli dlouho do noci. Brzy ráno nevyspalá nasedla do vlaku, který ji vezl na stavbu, kde pracovala jako závoznice. Bylo to roku 1965. Machulková si psala také s Gregorym Corsem a spolu s Václavem Hrabětem a Vladimírou Čerepkovou tvořili v sedesátých letech trio českých beatníků. Do povědomí čtenářů se stihla zapsat ještě v šedesátých letech sbírkami *Na ostří noci* a *Kahúců*. Po roce 1968 emigrovala a na vydání své další knihy v Čechách čekala téměř čtyřicet let...

Spolu s Václavem Hrabětem a Vladimírou Čerepkovou jste označováni za českou beat generation. Co tento pojem pro vás znamená?

Všechno to pro mě začalo v roce 1963, když jsem ve *Světové literatuře* četla báseň Gregoryho Corsa „Marriage“, tedy „Manželství“, v báječném Zábranově překladu. Na mě to tehdy strašně silně zapůsobilo. Byl to pocit, který jsem sama sdílela a tady ho někdo vyslovil nahlas a navíc takovou poetikou, kterou jsem do té doby neznala.

Co to bylo za pocit?

To nelze úplně jednoduše vyjádřit, protože by se z toho stalo heslo, a tam šlo o jakési jemné vlnění, trochu jakoby únik od společnosti, od stereotypní a všední skutečnosti někam do nitra, ale takto to zní trochu banálně. Myslím, že Kerouac tehdy napsal: Můžeš říct o sobě všechno — kdy ses narodil, co děláš, kde bydlíš, a stejně o tobě nebudou vědět nic. To byl přesně můj životní pocit: uhájit si samu sebe, svou vnitřní volnost a tajemství před tím, co z vás chce společnost udělat. Ale současně v tom byl i požadavek jakési životní upřímnosti, nežít dvojitým životem...

Sepětí života a literatury, jaké američtí beatníci požadovali, šlo asi jen těžko praktikovat v tehdejší komunistickém Československu. Tehdy to asi nešlo jinak než žít dvojitým životem...

Máte pravdu, že tehdy jaksi nešlo být „on the road“, aniž by vás hned nezavřeli za příživnictví. A taky naše osobní situace nás nutila vydělávat peníze. Byla jsem rozvedená a měla jsem dítě, o které jsem se spolu se svými rodiči starala. Vašek Hrabě na tom byl podobně, taky už měl potomka. Tím větší cenu pro nás měla poezie. Ale stejně jsme nedokázali žít takzvaným normálním životem. Jenom těch průserů v práci, co jsem měla, a kolikrát mě vyhodili.

Ovůli čemu?

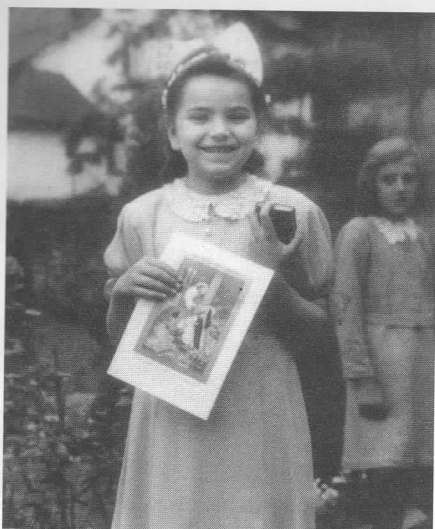
Víte, já jsem nepracovala nikdy v nějakém úřadu nebo v nějaké kulturní instituci. Vystudovala jsem chemii, ale procházela jsem i dělnická zaměstnání, především na stavbě. Ale to bylo ještě před Violou, ve druhé polovině padesátých let. Viola se začala

vytvářet v létě 1963, to jsem zrovna pracovala ve výzkumáku za Prahou a největší problém pro mě bylo ranní vstávání, zkoumat a vyvíjet se totiž začínalo už v 6.20 ráno. Jenže večer předtím jsem třeba byla ve Viole, kde jsme mívali programy poezie s jazzem a zůstalo se sedět a diskutovat až do noci, takže jsem často šla rovnou z Violy na ranní vlak, kde jsem samozřejmě usnula. Ale kolegové z onoho Ústavu pro automatizaci chemického průmyslu, kteří jeli se mnou, mě nevbudili, a tak jsem přejela a přišla hodně pozdě. Prostě jsem byla jiná, nezapadala jsem do jejich kolektivu a snažila jsem se na rovinu říkat, co si myslím. Kupodivu mě vždycky brali víc lidé na stavbě, případně ve fabrice, než ti rádoby intelektuálové v oněch výzkumácích.

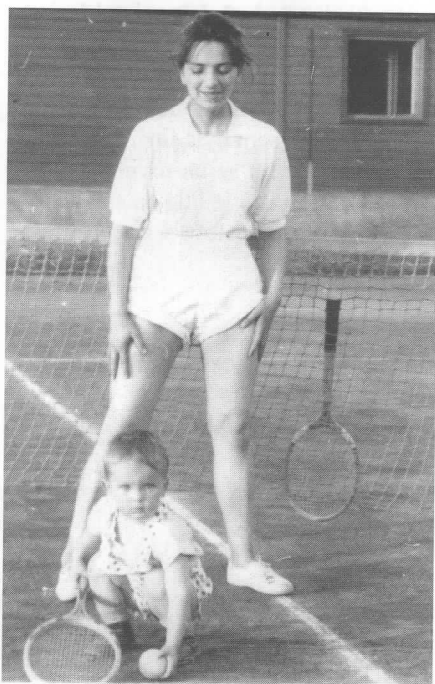
Tohle byla tedy česká varianta beatnictví?

Já nevím, jak to tehdy ve skutečnosti bylo v Americe, v šedesátých letech jsem tam pochopitelně nebyla a znala jsem všechno jen z literatury. Ale i když ta situace byla u nás jiná, dokázali jsme si, asi díky totalitnímu režimu, živě představit, jak může být svazující ten „American way of life“, o kterém psal Corso, že je jako chobotnice, která člověka omotává, a i když se zdá, že takhle cesta může být alternativní, tak se brzo ukáže, že je to zase jedno z chapadel.

Jak jsem už říkala, naše — nebo konkrétně moje — situace nebyla jednoduchá, protože jsem musela živit rodinu, a tudíž jsem si nemohla dovolit vykašlat se na práci a zápasit s režimem nebo se někde toulat. Tím intenzivněji jsem ale pak prožívala literaturu, která byla pro mě útočištěm. A pak jsem taky utíkala o víkendech do přírody, jezdila jsem se svým malým klukem na výlety, pryč z města. Vašek Hrabě našel naopak svůj romantický prostor v Praze na Malé Straně, tehdy se tam daly sehnat malé bytečky. Té čtvrti, tenkrát ještě nezamořené turisty, se mimochodem tehdy říkalo ghetto alkoholiků. A pak jsme taky měli Violu, to byl skutečně prostor svobody. Byla jsem tam od jejího začátku v tom krásném létě 1963, tam jsem poznala Vaška a Vladimíru, scházeli jsme se tam, diskutovali, pomáhali připravovat pořady. První byl tuším *Komu patří jazz*, který měl obrovskou spoustu repríz, byl tam i pořad poezie Lawrence

Od předcházející zpovědi se mi ještě nepodařilo zhřešit; pevně svírám obrázek svého archanděla, jenže na rubu se občas schovává jeden z těch druhých — dejme tomu Penemué (1943).

Tenis, který jsem dříve ráda, a celkem slušně, hrávala, jsem svého syna hrát nenaučila. Místo toho začal psát básničky a později — dobře fotografovat (S Honzou, asi 1961).

Ferlinghettiho, amerického beat generation básníka v překladech Jana Zábrany s titulem *Startuji ze San Franciska*, pak v roce 1964 *Džez náš vezdejší*, kde zazněly básně Corsovy, Ginsbergovy a Ferlinghettiho spolu s našimi, v šedesátém pátém pak pořad *Jazz III*. Jazz komponoval pokaždé Luděk Hulan, který hrál se svým Jazzovým studiem — Kubernát, Ivo Dominák, Holitzer, někdy i Jiří Stivín. Autorem scénářů a režisérem byl pokaždé Jiří Ostermann, který pak s Jiřím Martínkem emigroval do Kanady. Velká škoda, že se nedožil pádu totality, často si vzpomínám na jeho nenapodobitelný humor a naše někdy tak dlouhé diskuse.

Ve Viole bylo vždycky při našich pořadech nabitě, západní televize si tam podávaly ruce a návštěvníci a novináři ze Západu zůstávali s námi dlouho po pořadech i při častých, naprosto spontánních jam sessions. Tenkrát jsem pochopila, že angličtina je to, čemu se teď říká *anglišperanto*. Často jsem i tlumočila novinářská interview s Jirkou Ostermannem a snažila jsem se naše básně pro ně překládat. A pak ráno zas autobusem nebo vlakem do práce...

U amerických beatníků byl důležitý i moment vzpoury proti konzumní společnosti; proti čemu jste bojovali vy? Proti socialismu?

Když mluvíme o šedesátých letech, tak samozřejmě nešlo o nějakou vzpouru proti režimu. Tehdy nadávali vlastně všichni. Celá společnost nebo alespoň naprostá většina byla zajedno, že se musí něco změnit. Nešlo ale o svržení socialismu, šlo o způsob, jak se uplatňoval v praxi. My jsme tehdy rebelovali ne proti politice, ale proti konzumnímu způsobu života, proti maloměšťačtví, bezduchému materialismu, byrokracii, což byly vlastně problémy všech myslících lidí i mimo komunistický blok.

Takže o politiku jako takovou jste se moc nestarali?

O tu jsme se nemohli nestarat, protože byla ve všem. Uvolnění v šedesátých letech z ní udělalo všeobecné téma, ale mě se týkala i s tím, že přes všechno tání jsem byla dost často předvolávaná k výslechům, poprvé na jaře 1965. Ale jestli jste myslel takovou tu svazovou politiku, kterou dělali spisovatelé na sjezdech, toho jsme se s Hrabětem a Čerepkovou neúčastnili. Ve Svazu jsem nebyla, protože jsem neměla dvě vydané knížky, což byla podmínka členství, a pak — my jsme řešili hlavně existenční starosti. Nadávali jsme na úplně konkrétní věci a moc nespokulovali, jestli půjde obrodný proces víc doprava nebo kam. A pak jsme hodně mluvili o literatuře, ale bez těch politických souvislostí, které se nás ovšem i tak dotýkaly — všechno, co se publikovalo nebo četlo v našich pořadech, muselo projít cenzurou. HSTD — Hlavní správa tiskového dozoru se to jmenovalo oficiálně. Co se týče marxismu, to jsem měla jasné už dávno — tento světový názor, tuto ateistickou filozofii jsem nemohla jako takovou přijímat. Řekla bych taky, že o marxismu měli mít jasno především lidé, kteří vystudovali technické obory, třeba chemii jako já. Protože jestli se na filozofické rovině dalo tenkrát o marxismu ještě diskutovat, v našem prostředí bylo všem jasné, že je to blbost. Mladý asistent, který s námi tenkrát probíral dialektický materialismus, hned první hodinu řekl: není hmoty bez pohybu a pohybu bez hmoty — to je jedna ze čtyř základních tezí. Úplně mně ho bylo líto, když jsem viděla, jak se mu študáci smějí. Jeden se ho zeptal, co se tedy děje s hmotou při absolutní nule, tedy při $-273,16\text{ }^{\circ}\text{C}$, kdy ustává veškerý pohyb? Chudák asák, odešel se poradit.

O dění ve Svazu spisovatelů jste se tedy příliš nezajímali...

My jsme k nim nepatřili. Nežili jsme v trojúhelníku byt — Dobříš — Klub spisovatelů na Národní jako hodně svazových spisovatelů. Oni byli taková svazová elita, nechci nikoho jmenovat. Myslím, že námi Violáky i trochu pohrdali. Byli jsme pro ně jacísi proletáři, nejen způsobem života, ale i psaním. Moje poezie byla tenkrát hodně konkrétní, sázela jsem na záznamy reálných situací, ale literární norma šedesátých letů byla spíš experimentální, metaforická nebo snová. Vzpomínám si na jednu diskusi v Klubu — bylo tam dobrý kafe —, když mi vyšla báseň, kde byl verš „mé spolužačky se ušklíply, když jsem si vzala šoféra z lásky“. Někdo, nevím už kdo, mi řekl, že to je krásná metafora, a já, že to není metafora, že můj manžel byl opravdu šofér na stavbě. A ten dotyčný znejistěl a opatrně se zeptal: to on tam byl jako nasazený, že nemohl jinde pracovat? Povídám: ne, nebyl, on

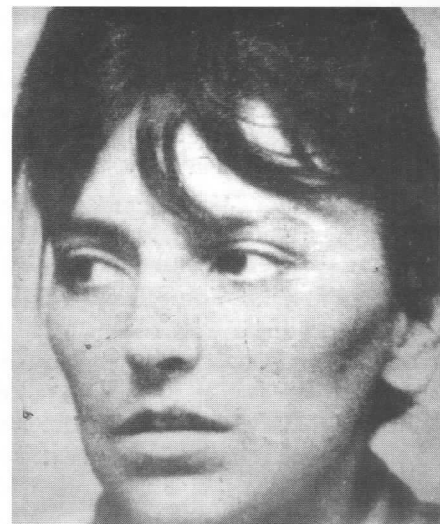
je vyučený automechanik. Tím debata skončila. Prostě jsme si nerozuměli. Moje prostředí bylo spíš mezi dělníky a oni mě kupodivu brali a dokonce se jim i moje básně líbily. Jednou jsem třeba za básničku dostala pytel brambor. Šly jsme tenkrát s kamarádkou kolem stánku, kde měli brambory, které zrovna nebyly k sehnání, ale neměly jsme prachy. Kamarádka povídá, dej jim tu básničku o bramborech. Tak jsem jim ji dala a jim se strašně líbila a smáli se. Jak tomu rozuměli, nevím, ale dali nám pytlík brambor.

Prošla jste mnoha zaměstnáními. Na které vzpomínáte nejraději?

Na *Marketu Lazarovou*. To vlastně nebylo regulérní zaměstnání se štemplem v občance. Svaz mi po mé první knížce dal kupodivu dvouměsíční stipendium na dokončení mé druhé sbírky, která měla vyjít ve Spisovateli, ale můj tehdejší šéf v Ústavu pro výzkum motorových vozidel mě neuvolnil a de facto mne přinutil dát výpověď. Po dvou měsících jsem nemohla nic sehnat a někdo mi poradil, ať zajedu k Lánské oboře za Frantou Vláčilem, který tam točí *Marketu*. Už jsme se trochu znali, tak jsem mu řekla: Franto, průser, jsem bez práce, nemám prachy. On se na mě podívá a řekne: děvečka z Kozlíkovy šance. A už jsem byla přijata jako takzvaný stálý kompars a zůstala i při natáčení u pramenů Vltavy u Volar. Když jsem viděla, že natáčení končí a budu zase muset hledat místo v Praze, rozhodla jsem se zůstat raději na Šumavě a nastoupila jsem ve Volarech v Jihočeských dřevařských závodech na výrobu dřevotřísky. Chtěla jsem do laboratoří, ale ty ještě nebyly v provozu, a tak jsem vzala prozatím místo jako pomocná dělnice na paletách. Přeřezaná dřeva jsme nakládaly — samý ženský — z obrovských hromad i v dešti a vydělávalo se tak málo, že do Prahy jsem mohla jezdit jen dvakrát za měsíc. Jednou mi přišel dopis od jisté známé s přípisem: zavřeli Jeníka B. Což byl Honza Beneš. A moje bytná Zdena Scherberová, opravdu zlatý člověk, řekla, že pokaždé když jedu do Prahy, jede se mnou ve vlaku fízl. To mě tak vytočilo, že jsem dala okamžitou výpověď a vrátila se do Prahy k mamince a malému Honzovi a začala znovu shánět práci. To bylo v říjnu 1966. Někdy začátkem listopadu pak zazvonili u nás dva pánové a předali mi předvolání k výslechu trestné věci Jan Beneš a spol. Já jsem jim řekla, že nemůžu, že mám zrovna termín u zubaře. Oni se jen zasmáli a řekli: U nás máme taky zubaře, a odvezli mě do Ruzyně.

S Janem Benešem jste se znali dobře?

No jo, my jsme spolu i chvíli chodili. On byl ale takovej bláznivej, jednou přišel a jen mi tak povídá: já jsem se tamhle zamiloval do jedny holky, tak ahoj. Ale zůstali jsme kamarádi. Myslím, že na jaře 1965, krátce po tom, co mi umřel tatínek, jsem byla poprvé vyslychaná na StB. Chtěli vědět, s kým se stýkám, a jmenovali Artura Londona. Já jim řekla — neznám, jen Jacka Londona, a oni na to: máte s ním styky? Takže jsem viděla, s kým mám tu čest, ale proč mě vyslychali, jsem se dozvěděla vlastně až loni, když mi Honza Beneš dal okopírovanou stránku o mně a tiustopisu o něm z Pardubic. Že to už tenkrát bylo taky kvůli němu, jsem tehdy netušila. Pak jsem byla ještě několikrát u výslechu, ale chytrá jsem z toho nebyla, oni ze mě však taky ne. Dávala jsem pořád pozor, abych nikoho neshodila. Při tom tazyňském výslechu se už vyšetřovatelé Kubík a Vavřík vyptávali velice konkrétně, i o Benešově návštěvě v Paříži v létě 1964, kdy byl za panem Tigridem a dal mi i nějaké moje básničky. Kubík a Vavřík to se mnou zkoušeli o něco chytřejší, ale já zase myslela jen na to nikoho neshodit a začala jsem hrát trochu střelenou, což ostatně byla pověst, která se se mnou táhla, a kdo nakonec ztratil nervy, byli oni. Výslech — poprvé protokolovaný — skončil po deseti hodinách a odvezli mě domů. Při výslechu — jako při těch předchozích — měli moje načisto přeepsané básničky a těmto pánům se moc zalíbila moje říkanka: „Byl úplně modrý a esenbácký / obličej chlapce / Ale ta barva mi přespříliš vadila.“ Začali se tomu hrozně smát, protože se cítili jako policajtská elita oproti esenbákům, a řekli, ať si hlavně rychle najdu práci, aby ti modrý po mně nešli. Při hledání místa jsem si vzpomněla, že když mi bude nejhůř, mám to zkusit na Barrandově, kde mě skutečně vzali jako kládku, a měsíc nato mě jako inženýrku chemie vzal k sobě šéf chemického oddělení, velkej antikomunista, ale Barrandovu moc prospěšný, protože vynalezl krém Dermacol, který byl dobrým zdrojem deviz. V průběhu roku 1967 jsem byla ještě

*V roce 1964 přinesl italský časopis *Vie Nuove* velkou reportáž o Viole. Psali o nás jako „bitniks socialisti“, kteří jsou „onesti“ (upřímní). Nerada se fotografuji, ale můj rozhněvaný pohled se k reportáži dobře hodil.*

Nezaměstnanost — bylo to v osmdesátých letech — nemusí způsobovat utržené pohledy, někdy právě naopak, jak to zachytil snímek mého syna (Mnichov 1984).

párkrát předvolána k podobným malým výsledkům jako předtím, samozřejmě zase bez protokolu, a pochopila jsem, že i při veškerém sledování taky nevědej všecho. Z té zmíněné okopírované stránky jsem se dozvěděla, že v oněch letech jsem byla sledována jako objekt Chrupa. To je krásnej název.

V rozhovoru s Michalem Jarešem jste řekla, že šedesátá léta pro vás rozhodně nebyla zlatá, což je v souvislosti s výsledky a neustálým hledáním práce pochopitelné. Ale co padesátá léta? Jak jste je prožívala? Uvěřila jste třeba na okamžik v ideu socialismu?

Když si na to zpětně vzpomínám, tak ne. Za protektorátu jsem začala chodit na dívčí reálné gymnázium Krásnohorská a jednou z mých kamarádek byla i vnučka Zdeňka Nejedlého. Její rodina měla strašný osud. Když dědeček odjel do Moskvy, jejího otce popravili a maminku zavřeli do koncentráku. Celej profesorský sbor věděl, čím je Hanka Nedvědová dcera a vnučka, a velmi jí pomáhali, to bylo v posledním roce války. Po válce jsme spolu chodily do skautu a ve škole četly Halasovy básně, které jsme milovaly stejně jako Seifertovy, Tomanovy a jiné. Měly jsme i výbornou češtinářku, doktorku Remešovou. Když pak po roce 1948 přišel Štoll a jeho *Třicet let bojů za českou socialistickou poezii*, kde tvrdil, že Halas je dekadentní poezie, my jsme věděly svý. Naši profesorku vyhodili, poslali ji učit na obecnou, ale my jsme se s ní scházely dál. Ale to bylo až později, po válce jsme samozřejmě byly plné optimismu, četly jsme Fučíkovu *Reportáž*, ale právě Hanka Nedvědová, která to věděla, nám řekla: Holky, vždyť on stejně zradil. Myslím, že dokonce jejího tatínka. Ale i Fučík byl pak popravený. Tenkrát jsem ještě úplně neprozřela, ta opravdová ztráta víry v „radostné zítřky“ přišla až později, když jsem od léta 1957 víc než rok pracovala jako závozník u Pozemních staveb. V roce 1956 jsem totiž přestoupila na dálkové studium: chtěla jsem jako specializaci studovat zpracování plastických hmot a kaučuku, ale tehdejší vysokoškolská byrokracie mě svévolně přeřadila na monomery, což je něco dočista jiného. Ze zkoušky mě pan docent vyrazil se slovy: „Ženské patří do ruky vařečka“, a navíc to byla třetí zkouška, ze které jsem vylítla. Šla jsem si postěžovat k docentu Wichterlemu, kterého jsem dobře znala z předchozího semestru, měl plné pochopení, ale pomoci mi nemohl. Poradil mi přestup na dálkové studium. Oto Wichterle byl nejen geniální, byl i velice originální člověk. Prostudoval si například marxismus a šel na naši katedru marx-leninismu a roztrhal je prý na cucky. Ale to jsem odbočila. Po přestupu na dálkové studium jsem si musela najít práci: nejdřív jako laborantka ve výzkumáku gumárenské a plastikářské technologie — co Čech, to výzkumník! — pak ve Vývojovém závodu speciální radio-techniky při Tesle jako vývojářka. Pracovat jsem uměla, můj úkol mě bavil, ale neměla jsem chuť nechat si do toho kecat od každého kádrováka nebo jiného blbce. Řekla jsem: tady se nedá pořádně pracovat, v každém oddělení je fízl — a už to bylo. A bylo to zrovna údobí, kdy se inteligence propouštěla do výroby. Do fabriky se mi nechtělo, tak jsem šla jako závozník na stavbu. K zápisu do nového semestru mě přivezla věřínska rovnou ze stavby, v montérkách. Ale oprášila jsem se. Většina spolužáků mě ignorovala a u zápisu mi řekli, že mě nezapišou, protože nepracuji v oboru. Na stavbě jsem se naučila se bránit, a tak jsem té úřednici s partajním odznáčkem v klopě řekla, že chci mluvit s děkanem, že jsem inteligence ve výrobě a že Rudý právo je plný toho, aby se dělníci vzdělávali, a když chci

dokončit studium jako dělník na stavbě (socialismu), tak mi to nechtějí dovolit. Takže mě nakonec zapsali, ale už jsem věděla, že je to všecho jinak. A samozřejmě i rodina na mě působila. Tatínek byl ruský legionář, ti bojovali na Sibiři proti bolševíkům, tak o tom věděl svoje.

Prošla jste řadou zaměstnání, i dělnických, vystudovala jste chemii, což je konečkonců částečně vidět i na vaší poezii. Třeba ve sbírce *Kahúćú*...

Víte, co je to *kahúćú*? To je indiánský „strom, který pláče“, ale protože Francouzi nevyslovují „h“, vznikl z toho kaučuk. A tohle je příklad, jak jsem třeba v básních zpracovávala realitu, kterou jsem žila — vždycky jsem v tom, co jsem dělala, hledala nějakou vyšší rovinu, nějaký skrytý vzkaz: za obyčejnou gumou plačící strom. Ale poezie pro mě byla všude, viděla jsem ji třeba v mnemotechnických pomůckách, které chemici používají k Mendělejevově tabulce prvků, v nejmenších drobnostech, v detailech, všude jsou skryté básnické obrazy. A pro mě bylo úplně přirozené je hledat, když se dívám kolem, a zapisovat je.

To prostředí výzkumáků a laboratoří, které se ve vaší poezii občas objevuje, vás trochu přibližuje k Miroslavu Holubovi...

S panem Holubem jsem se znala i osobně, myslím, že mě a mě takřka neuvěřitelné příběhy měl rád. Vlastně mi pomohl k vydání mé první sbírky. Moje kamarádka pracovala u něj v laboratoři a nosila mu moje verše, jemu se líbily a řekl, že by se s tím mělo něco udělat. Měl kontakt na nakladatelství v Budějovicích, kde byl lektorem, a Boris Jachnin mě jednoho dne pozval, abych přijela a přivezla všecho, co mám, a v redakci jsme pak z toho sestavili sbírku.

V roce 1968 jste se rozhodla emigrovat. Jak jste se v Německu protloukala?

Na odchod jsem v oněch srpnových dnech ani nepomyslela. Naopak, zúčastnila jsem se všech dobrých akcí ve středu Prahy, konkrétně na Jungmannově náměstí, malovali jsme plakáty, skládala jsem říkanky proti okupantům, rozdávala letáky a sbírala podpisy na protestní listiny. To mě poprvé perlustrovali, zapsali si mé jméno, ale řekla jsem si: co má bejt. Pak přišla ta příhoda, o které jsem vykládala v rozhovoru s Michalem Jarešem v mé nové knížce, kdy mě a dva mé kamarády novináře po krátké slovní výměně na chodníku před Spisovatelem na Národní zatkl elitní rudé barety. Byli nakvartýrovaní v celém baráku, zabouchli za námi vrata do průjezdu a byli jsme nevíme jak dlouho jako na jiné planetě. Řvali na nás celou dobu, že jsme kontrarevolucionáři — konečně je našli — a že jsme vrazi, zabavili nám průkazy a jejich původní rozhodnutí předat nás KGB bylo posléze nějakým vyšším důstojníkem změněno a eskortovali nás na Veřejnou bezpečnost na Perštýn. Nevím, kde se v těch dnech vzalo tolik dobrých policajtů, kteří nás neuvěřitelným způsobem převzali od těch samopalníků. Šéf revíru nám po sepsání protokolu radil vycestovat tak na dva tři měsíce... Řekl však větu, která se mi později vracela do vzpomínek: je mi čtyřiapadesát let a prožívám třetí okupaci — byl z pohraničí — tahle hned tak neskončí. Požádala jsem si o vízum a bylo strašně rychle vyřízeno. Odjela jsem s dítětem a taškami s tím nejnужnějším směrem do Skandinávie. V Mnichově jsme přerušili jízdu, ohlásila jsem se u jednoho novináře, kterého jsem znala z Violy a který nás na jaře 1968 zval na návštěvu. Teď jsme tu ale byli jako uprchlíci, takže za pár dní nám našel nocleh v domově pro české uprchlíky.

Podpory nebyly, tak jsem si hledala místo. Ten novinář mezitím o mně napsal do novin, že jsem básnička (a chemická inženýrka) a v jaké jsem hrozné situaci. A Němci rádi pomáhají. Přišlo několik ohlasů, jedna paní mi nabídla papíry a tužky, což mě v situaci, kdy jsme skoro neměli co jíst, rozesmálo. Ale přihlásil se i pan Linde, firma LINDE AG, a nabídl mi místo v dokumentaci. Bylo to hodně těžké, německy jsem prakticky neuměla, jen anglicky, a atmosféra v tom oddělení byla hrozná. Byla tam Sudeťáčka z Brna, a když se mě druhý den šéf z osobního přišel zeptat, jak se mi tam líbí, tak se rozkřičela: „Nás se nikdo neptal, jestli se nám to líbí, když jste nás odsouvali!“ A poštvála proti mně celé to oddělení, samé ženské. Slovo mobbing se tenkrát ještě neznalo, a přece se tu stalo skutkem. Nechtělo se jim vyslovovat mé jméno, a tak mě oslovovali Frau Dingsbums, to je víc než urážlivé, je to jako paní Tentononc, a když jsem jednou přišla od holiče a stěžovala si, že mi ty vlasy nějak nedrží, půjčila mi ochotně jedna slečna spray. Já se nekoukla a on to byl spray na boty. A když se nám dva roky po svatbě narodilo dítě, první den po mateřské se se mnou jen pozdravily a ani se nezeptaly, jestli to je kluk, nebo holka.

Myslel jsem, že jste z práce musela odejít z ideologických důvodů. Prý proto, že jste odmítla tlumočit Rusům...

To byl jen jeden z důvodů. V dotazníku, který jsem musela před nástupem vyplnit, jsem uvedla, že umím rusky. Firma Linde hodně obchodovala s Východem, a tak se stalo, že jednou přijela sovětská delegace a já, když jsem je uviděla v těch plstěnejch kloboukách... tak se ve mně všecko vzepřelo a odmítla jsem jim tlumočit. Ale vyhodili mě víceméně z osobních důvodů. Byla tam ještě jedna klika, měli lidi po celé firmě, a těm jsem se nezamlouvala.

Pak jsem nastoupila u Siemensu. Pracovala jsem tam jako referentka v oddělení pro obchod s Východem a zpracovávala nejnovější zprávy z odborného tisku týkající se obchodu s Československem, Polskem a RVHP. Byl to takový druh marketingu z psacího stolu, ale měla jsem tam i archivní materiály. Němci jsou v tomto neskuteční, uchovávají každý dopis, každou čárku. Tak jsem tam třeba narazila na dopis, kde je po velké emigrační vlně v osmašedesátém prosil Mezinárodní výbor pro uprchlíky o finanční příspěvek. K tomu byl přišpendlený papírek, kde šéf příslušného oddělení rukou poznamenal: kvůli našemu obchodu s Československem si to nemůžeme dovolit, jejich noviny by pak napsaly, že pomáháme emigrantům, a to by nám uškodilo. Nasledovala pak kopie oficiální odpovědi, že pomáhají už tolika organizacím, že jim na to nezbyvají finanční prostředky. A na takové případy jsem narážela často. Když redukovali ten svůj nefunkční obchod s Východem, tak mě — a ještě jednu kolegyni, taky Češku — propustili a byla jsem dlouho nezaměstnaná.

Stála se pro vás v té době poezie opět takovým útočištěm před skutečností? Změnilo se nějak vaše psaní, když jste přišla do Německa?

Nevím, jestli bylo útočištěm psát, ale psala jsem dál, skutečnost je za ní, zapisovala jsem si nápady a verše na útržky papíru, do bloku, v krátkých verších, v obrazech, které někdy tu skutečnost přetvářely, ale vždycky z ní vycházely. Samozřejmě byly i doby, kdy jsem nepsala, pak jsem ale ucítila, věděla: teď, teď to napiš, teď dopiš rozepsané. Chyběla mi i čeština, ačkoli to bylo Čechů dost, ale ti nečetli poezii. Někdy jsem se taky snažila a mlčela, ale to přece zná každý, kdo píše poezii. A jestli

se mé psaní změnilo? Já vím jen, že jsem začala psát trochu uzavřeněji, seškrtávat oproti dřívějšímu. A pozorovat, vidět. Někdy i skutečnost může být útočištěm.

Jak to bylo po listopadu 1989? Nepřemýšlela jste o tom, že byste se třeba vrátila?

Byla jsem samozřejmě tím převratem nadšená. V Německu se mi občas hodně stýskalo, až moc, taky jsem měla typické emigrantské sny, kdy se najednou ocitnu zpátky v Praze, něco prožívám a pak si uvědomím, že děti mám v Německu a že za nimi přes tu nepřekonatelnou hranici nemůžu. Takové sny prý mívají v různých obměnách všichni emigranti. Přijela jsem hned v lednu 1990. Našla jsem tady staré kamarády, jako by těch dvacet let ani nebylo. V *Literárkách* mi otiskli celou stránku veršů a Dušan Karpatský mě vzal do právě vznikající Obce spisovatelů, předsedal jí tehdy Ivan Wernisch. Přijali mě a právě jim přivezli nové průkazky, tak to rozbalili a dostala jsem číslo 001. Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů, ale to byla ta tehdejší euforická doba. No asi bych měla zaplatit za letošek členský příspěvek.

Ptal se Miroslav Balašík

Inka Machulková se narodila v Praze roku 1933. Vystudovala Vysokou školu chemicko-technologickou, poté prošla celou řadou zaměstnání. V šedesátých letech se podílela na činnosti legendární pražské poetické kavárny Viola (společně s Václavem Hrabětem a Vladimírou Čerepkovou). V roce 1968 odešla do Mnichova, kde žije doposud. Před odchodem do exilu vydala sbírky *Na ostří noci* (Krajské nakladatelství, České Budějovice 1964) a *Kahúčí* (Československý spisovatel, Praha 1969). V mnichovském nakladatelství Poezie mimo domov Daniela Strože jí v roce 1979 vyšla básnická sbírka *Kámen komediantů*. Po listopadu 1989 se autorka občas navrácí do vlasti a její tvorba se sporadicky objevila v literárních časopisech. V roce 2006 v nakladatelství Host vyšla její nová básnická kniha *Neúplný čas mokré trávy*.

GLOSA DUŠANA ŠLOSARA

Konec štiky

„Schválením tohoto návrhu zákona dochází ke změně v pojetí oné štiky, kdy ta zůstává v podobě ne úřadu, ale v podobě agend.“*

Jistě se všem zákonodárcům, kteří byli v té kauze namočení, po tomto zdůvodnění značně ulevilo. Občanu, který se spíš může cítit mřenkou, už tolik ne. Oceňme ovšem ten novátorský čin: zavedení nového tvárného prostředku do politického diskursu; po mlze a vulgarismech konečně obrat k obrazu. Případné zarámování do trosků syntaxe čili větné stavby může, jak vidíme, jeho účín ještě umocnit. Metaforu ať si každý vykládá podle svých dispozic. A o to jistě šlo. Zvláštním *bonusem* je tu k tomu estetický dojem.

* Štikou, která měla rozhybat kapry v rybníce veřejné správy, se v tomto krásném podobenství ministra vnitra míní právě zrušené ministerstvo informací (*Právo* 22. 3. 2007).